

Barføstua i Alvdal sentrum, gnr. 7, bnr. 288

Av Kari Døhlen

Jeg er den heldige eier av den 265 år gamle fredete barføstua, som ligger sentralt i bygda — like nord for kirke og kirkegård.

Det er ei 70 m² stor østerdalsstue i tømmer. Da den ligger i hellende terreng, er det full kjeller med synlig mur i naturstein mot syd. Inngangspartiet er 9 m² stort med panelt 1. etg. og tømret 2. etg. — barfrøloft.

Hva er nå ei barføstue?

Navnet stammer fra det tårnlignende tilbygget foran inngangen. Byggeskikken kom opprinnelig fra Tyskland, hvor «bergfried» var navnet på et slags vakttårn. Videre til Frankrike hvor «beffroi» (barfroi i leksikon) ble et slags tårnbygg med klokke (frihetstårn). I Italia ble navnet «battifredo» og i England «belfry», også mot nord vandret ideer og navn. I Danmark ble det «barfred» I Sverige «barfrid». Antagelig kom byggeskikken fra Dalarna til Østerdalen og navnet ble altså til barfrø.

Antagelig ble byggverkene, som opprinnelig var befestninger og vaktbygg, mer brukt til bygningspyrd her i Norden. Utforminga med barfrøloft i Østerdalen ble riktignok særegen, men er en upraktisk byggemåte. Det er vanskelig overgang mellom taket på stua og barfrøloftet, slik at det lett førte til utetthet og råtning.

Dette er muligens årsaken til at de fleste barføstuer er forsvunnet. Noen ble fredet og byggeskikken kan studeres på folkemuseene i Tynset, Elverum, Hamar og Oslo.

Innvendig er stua møblert med veggfaste skap, klokke, benker med høgsete samt langbord og gammel gyngestol. Et framskap er datert 1739 og kloka er datert 1784. Stua er panelt og malt i oker med rødbrunt «brystvern». Det er kleberstenspeis. Klåvan var upanelt (tømmervegger).

Eiendommen er 400 m² stor med adkomst fra liten



stikkvei — Kirkeveien. Her på stedet har stua stått siden 1929. Den er blitt flyttet to ganger og startet sitt liv ca. 1725 på Nyeggen gård. Den gangen lå gården nede ved Glomma på ei grasslette kalt Fetten. Området var utsatt for flom og etter storflommen 1789 ble gården flyttet opp på «egga». Barføstua ble imidlertid solgt og flyttet til gården Nestebyjordet, og altså flyttet til Alvdal sentrum i 1929.

Da jeg kjøpte stua i 1981 av Kåre Randmæl og Anne Bolteskard Randmæl hadde den med unntak av ferieopphold, stått ubebodd i 50 år, og var preget av utvendig og innvendig forfall.

I nært samarbeid med konservator Per Hvamstad (Musea i Nord Østerdalen) og Riksantikvaren, skulle restaureringa ta til. Riksantikvaren hadde også i 1976 øremerket kr 50000 som tilskudd til restaureringa.

Første skritt i arbeidet var fotografering (Per Hvamstad), opptegning av husets fasader og grunnplan (arkitekt Tone Fremming). I 1982 ble snekkerarbeidet påbegynt. «Hovedsnekker» har hele tiden vært Jon Aaseng.

Først ble arbeidet konsentrert om «selve stua». Panel ble tatt av, benker, skap og klokke løsna fra veg-

gende for å komme til med isolering før sakene ble satt på plass igjen. Klåvan fikk nytt panel og nytt gulv ble lagt på husets 70 m².

Siden gikk det slag i slag. «Jomfrubur» over klåvan, do, vask, dusj og gang i barfrøets 1. etg. og soverom i barfrøloftet. Gammelt yttertak ble revet opp og nytt solid tak ble lagt utenfra. Grastak var sjølsagt.

Kjelleren, som tidligere ikke var innredet, ble nå avstivet med 10 meter lang jernbjelke, isolert, panelt og delt opp. Her er det nå 50 m² «gjesteleilighet» samt matbod og oppbevaringsrom.

Det er nye dobbeltvinduer i hele huset og flere nye dører (Alvdal Trevare). Også nytt vann- og kloakknett (Ingar Gløtheim), drenering og nytt elektrisk opplegg var nødvendig (Per Thomasgaard). Ved siden av panelovner i alle rom er det også to vedovner i huset.

Interiøret trengte mange småreparasjoner. Blant annet var det bare bevart 1 skaplås og 1 nøkkel. Tidligere formingslærer og gode venn (nå avdød) Asbjørn Løkken smidde nye låser og nøkler og foretok «minst 100» småreparasjoner. Veggklokka ble renset og overhallet av Bjarne Sagplass, og den går med behagelig tikking

og slår timene med vakker klang.

Alt malerarbeid inklusive nedvasking og sparkling ble utført av huseieren.

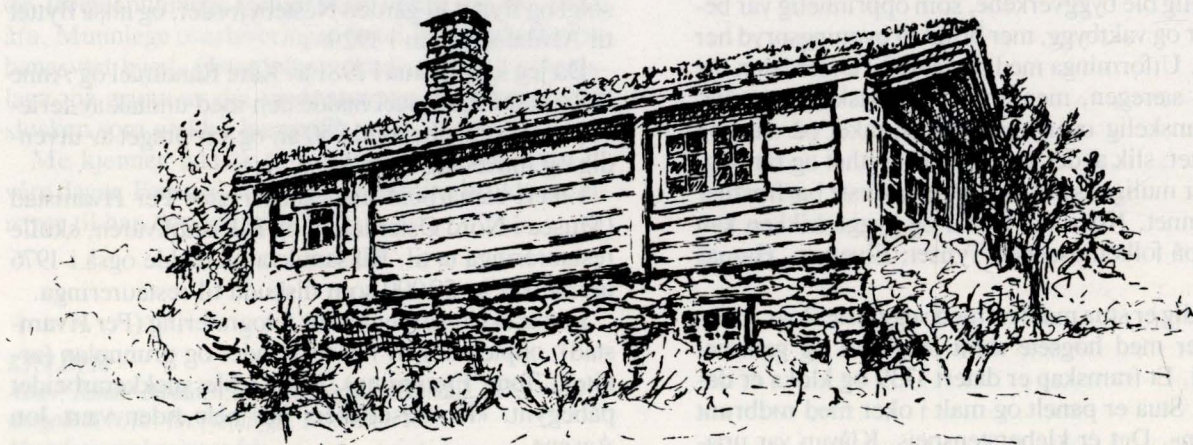
Garasje med overbygget sitteplass ble bygget 1985/1986 og nytt tak på kjellernedgang i 1988 ble avslutninga på byggeperioden, som da hadde pågått i 6 år.

Utendørs var det «ugrasåker», og intet bevaringsverdig. Siden jeg er utdanna landskapsarkitekt og spesielt interessert i utendørsanlegg, har arbeidet her gått hand i hand med arbeidene innendørs. På de «300 grønne m²» er det 3-4 grasgrodde parkeringsplasser, potetåker og grønnsakhage.

Dt er plantet trær, busker og stauder «i mengdevis», som etterhvert skaper bedre mikroklima rundt huset. Sitteplasser er det overalt, slik at sola kan nytes fra morgentil kveld.

Restaurering av fredete hus gir deg visse skattemessige fordeler, men «alt nytt og forbedringer» gjelder ikke i den sammenheng. Jeg fikk altså kr 50000 i tilskudd fra Riksantikvaren og kr 150000 i lån fra Husbanken (regler for fredete hus).

Huset har vært bebodd siden 1983, så erfaring sier at det er blitt et godt vinterhus.



Burfrøstua, Nordal.

S.L.
1989.